

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

D. Dionysii Carthusiani, luculenta iuxta ac compendiaria in Acta apostolorum exegesis siue commentaria

Dionysius <Cartusianus>

Coloniæ, 1532

VD16 D 1926

de sacris & rationibus sacrorum veteris testamenti art. 5

urn:nbn:de:hbz:466:1-38702

D. DIONYSI A RICK CART
sal, scientia. Per thus autem, oratio. Mel vero in sacrificiis dei non offerebatur, quoniam idolis offerri solebat, et etiã ad designandum quod omnis carnalis voluptas vitanda sit populo dei, qui deo digne sacrificare conatur, veruntamen quia sacrificium zelotypiæ non ex deuotione sed suspitione processit, ideo non offerebatur in eo thus, quod mentis deuotionem figurat.

DE SACRIS ET RATIONIBUS SACRORUM VETERIS TESTAMENTI.
Articulus quintus.

Malach. 2.

Abia sacerdotis custodiunt scientiam, & legem ex ore eius requirent, quia angelus domini exercituum est. Inter ceremonias veteris legis vt dictum est, quædam pertinebant ad sacra, id est, diuini cultus exteriora instrumenta, vt sunt templum, altare, & vasa arque similia. Cultus enim dei exterior, ad interiorem dei reuerentiam ordinatur. Ea vero quæ cunctis communia sunt, & discretam dignitatẽ notabilemque excellentiam non sortiuntur, minus curantur & honorantur, nec in admiratione habentur, sed quæ speciali pollent decore, ac singulari excellentia atque ornatu, amplius venerantur & attenduntur. Hinc em principes ac prælati singularibus vestibus indui solent & latiora habere palatia, quatenus magis reuerentur a subditis. Itaque vt populus ille patrum vehementius ad interiorem dei reuerentiam incitaretur, instituit deus per Moysen famulum suum, specialia tempora quæ solemnitates dicuntur, specialia vasa, speciale habitaculum, & speciales ministros ad cultum diuinum. Rationabilis ergo est causa ceremoniarum, ad sacra spectantium. Voluit igitur deus templum sibi in terra constitutum, non quod ipse localiter aut circumscriptibiliter esset in loco, sed vt homines in loco diuino nomini dicato, deuotius reuerentialiusque adorarent, & item quatenus per templi dispositionẽ aliqua ad diuinæ maiestatis

EITOM. PARS SECVN.

minentiam pertinentia designarentur, quamuis autem dominus præordinauit in vno loco esse sacrificia offerenda, iuxta illud Deuteronomij. Ad locum quem elegerit dominus de^o vester venietis, & offeretis holocausta & victimas vestras, non tamen hunc locum, aperte designauit per ædificationem templi, ante tempora Salomonis, licet ante ostenderit eum Abraham quando dixit. Tolle filium tuum vnigenitum quem diligis Isaac, & offeres illum mihi in holocaustum super vnum montem quem monstrauero tibi. Nam quamdiu in desertis morabantur, certam mansionem non habebat. Postmodum vero habebant varia loca, cum finitimis gentibus, sed tempore Salomonis habebant quietissimū statum, & ideo tunc locus templi congruenter publicatus est. Si enim ante inuenerat, fuissent lites & iurgia inter tribus, quæ locum illum sortiri adipsosq; potuissent, vt Rabimoyse asserit. Vnde rege cuius maxima extat potestas regnante, qui populo lites compescere potuit, deus locum ad ædificandum ostendit. Spiritualiter quoque per tabernaculum quod portatile erat, figurabatur status vitæ præsentis, quæ mutatur continuo, vel ipse status synagogæ. Per templum vero signabatur status patriæ, qui semper fixus & stabilis perseverat, vel Christiana Ecclesia, quæ vsque in finem sæculi non cessabit. Propter quod in ædificatione templi non audiebatur sonitus mallei, quia a statu futuro omnis turbulentia penitus deest. Gentiles quoque, videlicet, Tyrj atque Sidonj, cooperabantur ad templum, quia Ecclesia ex Gentibus & Iudæis collecta est. Causa autem unitatis tabernaculi & templi fuit, vt populus firmaretur in noticia vnus dei, atque ab infidelibus distingueretur. Gentiles enim idolis suis multa templa fundabant. Denique alia ratio huius extiterat. Voluit enim deus ostendere corporalem cultum sibi secundum se non esse

Deut. 12

Gene. 22

3. Reg. 6

placētē, & ergo noluit illū sibi passim & vbiq; impēdī
Cultus vero nouæ legis est secundum se deo acceptus,
quia in eius sacrificio continetur Christus, qui est om-
nium gratiarum origo & finis, idcirco in nouo testa-
mento altaria & templa multiplicantur. Habebant ta-
men Iudæi synagogas, in quibus spiritualemente cul-
tum egerunt, vacando laudibus dei, & lectioni prophie-
tarum ac legis. Per p̄dictā v̄o vnitatē figuratē mon-
strabatur, vnitās militantis ac triumphantis ecclesiæ.

Exod. 26.

Distinctum autem erat tabernaculum in duas partes,
quarum vna dicebatur Sancta sanctorum, quæ erat ad
occidentem, Alia fuit versus orientem, vocabaturque
sancta. Et intra tabernaculum fuerat atrium. Quemad-
modū v̄o vnitās tēpli signabat vnitatem dei atq; eccle-
siæ, ita distinctio templi distinctionem repræsentabat
creaturarum dei, ex quibus ad dei cognitionem assur-
gimus. Pars ergo quæ sancta sanctorum vocatur, figu-
rabat spirituale sæculum, id est, statū spiritualium sub-
stantiarum. Pars autē quæ sancta dicitur figurauit mūdū sensu

Exod. 25.

blē vnde vna pars diuidebatur ab alia q̄dam velo q̄dri-
formi colore distincto, per quod quatuor mūdū elemē-
ta significabatur, videlicet bysso, q̄ designatur terra, bys-
sus enim seu linum de terra exoritur. Purpura, quo sig-
natur aqua. Iyacintho, q̄ signatur aer, q̄a aerum habet
colorem. Et cocco bis tincto, quo ignis signatur. Porro

Exod. 27.

in sancta sanctorum non introiit nisi summus sacerdos
& hoc semel in anno, ad figurandū hanc eē hominis finalē
perfectionem, vt introducat in illud speciale sæculum
spiritualium substantiarum. Ad tabernaculum vero
exterius, quod sancta dicitur, introibant quotidie sacer-
dotes, q̄a eorum fuit spirituales rationes sacrificiorum
cognoscere atque magis explicitam de Christo fidē ha-
bere. Populus vero solummodo ingrediebatur atrium
Non enim spirituale capax fuit, sed corporalia dēti-
taxat sacrificia considerauit. Adorabant quoque Iudæi
ad occidentem, ad excludendam idolatriam. Quis nam-
que idolatræ adorabat versus orientem, propter re-
uerentiam solis. Ratio autē figuralis est, nam vniuer-

EPITO. PARS SECVN.

terfusus status prioris tabernaculi ordinabatur ad signifi-
 ficandum mortem Christi, quæ per occasum signatur. *Psalma. 67.*
 Iuxta illud in psalmo: Qui ascendit super occasum, do- *Exod. 26.*
 minus nomen illi. In tabernaculo autem interiori quod *Numc. 17.*
 sancta sanctorum vocatur, continebatur Archa testa-
 menti, habens auream urnam, in qua erat mâna, & vir-
 ga Aaron quæ fronderat, tabulæ quoque in quibus
 scripta fuerant decem præcepta. Archa autem sita erat
 inter duos Cherubin, qui se mutuo versis vultibus res-
 piciebant. Super archam vero erat quædã tabula quæ
 propitiatorium dicitur, quæ erat quasi sedes dei, & di-
 citur propitiatorium, quia inde deus propitiabatur po-
 pulo ad preces summi sacerdotis, & portabatur ab alijs
 cherubin, in signum quod angeli ministrant deo, sed
 & archa testamenti, erat quasi scabellum sedentis sup
 propitiatorium. Per hæc igitur tria significabant tria
 quæ in spirituali superioriq; sæculo sunt, videlicet de-
 us omnibus præsidens, & immensus ac incõprehensibi-
 lis, propter quod nulla eius similitudo ponebatur, sed
 locabatur ei quasi sedes, quia creatura quæ deo subie-
 cta est comprehendere potest. Cherubin aut quæ se mu-
 tuo respiciunt, designabant spirituales substantias pa-
 triæ cælestis in quibus pax summa est atq; concordia si-
 cut in Iob dicitur. Qui facit cõcordiã in sublimibus suis *Iob. 35.*
 Per archam vero in qua tria prædicta extiterãt, desig-
 nantur rationes omnium quæ in hoc mundo sensibili
 fiunt, quæ utiq; in spirituali illo sæculo infallibiliter con-
 tinentur, præsertim in lumine mentis diuinæ. In exteri-
 ori insuper tabernaculo tria erant, videlicet altare thy-
 miamitis, quod erat directe contra archam. *Exod. 25.*
 Mensa, positionis, super quam duodecim panes ponebantur,
 eratque in parte aquilonari locata. Candelabrum, quod
 erat in parte australi. In candelabro autem ratione splē-
 doris figurabatur sapientia, per altare thymiamitis,
 officium sacerdotum, per mensam vero figurabat ali-
 monia vitæ. Ponebatur candelabrum in parte austra-
 li, pars enim australis est dextra cæli, secundum philo-
 sophum. Sapientia vero ad dexteram ponitur, sicut &

EPITO. PARS SECVN.

ne per gradus ascenderetur ad illud, ne turpitudine ascendenti reueletur: quæ omnia præcipiebantur, quatenus populus ille ab idolatriis distingueret. Fabricabant enim idolatriæ dijs suis altaria preciosa, & pulchra & alta, sed & in sacris Priapi, ostendebant populo sua pudenda. Propter eandem quoque rationem præcepit dominus in Deuteronomio: Non plantabis lucum, & omnem arborem iuxta altare domini dei tui. Ratio autem figuralis istorum est, quia in Christo qui est verum altare, confiteri debemus veram humanamque carnem, quod est altare de terra construere, veram quoque diuinitatis naturam, ut fateamur eum patri æqualem, quod est ad altare sine gradibus scandere. Facto autem tabernaculo pro cultu diuino, non erant formidandæ prædictæ idolatriæ occasiones & causæ. Propter quod mandauit dominus fieri halocaustum altare de ære & lignis sethim quod omni populo esset conspicuum. Altare vero thymiamitis de auro & lignis sethim quod sacerdotes conspicerent, quo facto introductus est a sacerdotibus sermorum usus; & ergo tunc ascendere poterant sine periculo ad altare per gradus ligneos, non stantes sed portatiles. Aduertendum autem quod in veteri testamento erant septem solemnitates temporales, & una quæ si continua sicut ex libro Numerorum colligitur: Festum autem continuum existit, quo immolabatur quotidie mane & vespere agnus, ergo hoc continuo festo representabatur perpetuitas felicitatis diuinæ. Temporaliū vero festiuitatum, prima erat festiuitas sabbati, quæ renouabatur omni hebdomada in memoriam beneficij creationis mundi. Secunda solemnitas, scilicet neomeniæ, renouabatur quolibet mense, celebrabatur enim in commemorationem gubernationis rerum a deo, & quoniam inferiora secundum cursum lunæ mutantur, a qua mensis nomen accepit, iuxta illud Ecclesiastici: Luna ostensio temporis & signum æui. Mensis secundum nomen est crescens in consummationem mirabiliter, vas castrorum in excelsis, in firmamento celi resplendens gloriose. Idcirco ista solemnitas fiebat in prin-

Deut. 16.

Exod. 25.

Nume. 28.

cipro lunæ, non in plenitudine eius, propter idolatriæ
 exclusionem. Nam gentiles in plenilunio sacrificabant
 & quoniam ista duo beneficia scilicet creationis et gu-
 bernaionis diuinæ communia sunt toti humano gene-
 ri, istæ duæ solemnitates frequentius iterabantur. Alia
Leuit. 23. quinque festa celebrabantur semel in anno, & propter bñ-
 ficia illi populo specialiter a deo impensa. Nam phase
 solemnitas celebrabatur mēse primo 14. die mensis, in
 memoriā liberationis ex Aegypto: & post dies quin-
 quaginta celebrabatur Pentecostes solemnitas, ad com-
 memorandum beneficium legis datæ. Alia vero tria
Numc. 10. festa seruabantur septimo mēse, qui apud eos quasi to-
 tus erat solemnitas. In primo enim die huius mensis erat
 festum tubarum, in memoriā liberationis Isaac quā-
 do Abraham pro eo arietem obrulit, & ergo tunc cor-
 nibus buccinabant: Nam aries cornibus hēserat veprī-
 bus sicut in genesi dicitur. Erat quoque festum tubarū,
 quo inuitabantur ad solēnitatem expiationis, quæ de-
 cima die fiebat, in memoriā beneficii quo deus ad p̄ces
Exod. 32. Moysi, propitiabatur eis de adoratione conflatis vi-
 tult. Post hæc celebrabatur ænophēgie, id est, taberna-
 culorum solemnitas, septem diebus, in memoriā de-
Exod. 17. ductionis ac protectionis eorum, quādo in desertis ma-
 nebant. Propter quod in hoc festo offerebāt ramos pul-
 cherrimæ arboris, qui diu vitorem conseruant, in sig-
 num quod deus perduxit eos per solitudinem aridam
 ad terram delictosam. Die autem octauo erat festū cer-
 tus atque collectæ, quādo colligebantur a populo quæ
 necessaria erant ad diuini cultus expensas. Figuratis
 autem ratio horum festorum est. Per sabbatum enim
 figurabat spiritualis requies, nobis data per Christū.
 Per neomeniam vero quæ est nouæ lunæ incēssio, figu-
 rabatur illuminatio primitiuæ ecclesiæ. Per festum tu-
 barum, prædicatio apostolorum. Per festum expiatio-
 nis, emundatio Christianorum a vitis. Per festum ta-
 bernaculorū, peregrinatio Christi fidelium in hoc mun-
 do. Per festum vero certus atque collectæ, congregatio
 eorum in regnorum, & ergo hoc festum voca-

EPITOM. PARS SECVN.

batur sanctissimi; Erantque hæc tria festa continua,
 quia oportet expiatis a vicijis in virtute proficere, quif
 que perucniant ad patriam felicitatis æternæ. Præte-
 rea tabulæ ex quibus constabat tabernaculum, tegeban-
 tur interius quibusdam cortinis, ex quatuor coloribus
 variatis, videlicet bysso retorta, hyacintho ac purpura,
 & cocco bis tincto; Hæ enim tegebant tabernaculi late-
 ra. In tecto autem tabernaculi extitit operimentū vnū
 de pellibus hyacinthinis, & super hoc aliud de pellibus
 marietum rubricatis. Desuper quoque operimentum de
 sagis cilicinis, descendens vsque ad terram, & tegens
 tabulas tabernaculi foris. Hæc vero operimentorum
 ratio literalis, erat tabernaculi ornatus atque prote-
 ctio. In speciali autem secundum aliquos p cortinas sig-
 natur cælum sydereum, quod est diuersis stellis varia-
 tum. Per saga, aquæ quæ super cælos sunt. Per pelles ru-
 bricatas, cælum empyreum, Per pelles hyacinthinas, cæ-
 lum sanctæ trinitatis. Figuræ autem ratio fuit, quia
 per tabulas ex quibus constabat tabernaculum signifi-
 cantur fideles, ex quibus constat ecclesia. Tegebantq;
 tabulæ cortinis quadricoloribus, quia fideles quatuor
 ornantur virtutibus. In bysso namq; retorta, vt asserit
 glossa, signatur caro castitate renitens. In hyacintho,
 mens superna desiderans. In purpura, carnis passionib;
 non subiacens. In cocco bis tincto, animus dei ac proxi-
 mi dilectione præfulgens. Per operimenta autem tecti
 figuratur prælati atque doctores, in quibus lucere de-
 bet cõuersatio cælestis; quod insinuat per pelles hya-
 cinthinas. Debet etiam eis inesse ad martyrium promp-
 titudo, quod p pelles rubricatas signatur, austeritasq;
 vitæ & aduersitatum virtuosa perperio: quæ desig-
 nantur per saga cilicina, vêtis pluuiisque exposita. Qui
 namq; his decorantur virtutibus, præclarè deo tabernaculi
 in seipsis construxerunt, & diuinis visionis capaces ef-
 facti sunt: Ad quam nos dignetur transferre ex hæc mi-
 seris lachrymarūq; valle vnigenitus dei Christus do-
 minus, qui est super omnia deus sublimis & benedict^o

Amen.